

УДК 336.761.3:339.166

А. Г. Щербина,

аспірант кафедри фінансових ринків,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

and similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetma

Загострення конкурентної боротьби та поява новітніх інформаційних технологій у другій половині XX ст. змусила організований біржовий ринок звернутись до використання комп'ютерної техніки. На початку вона використовувалась для демонстрування біржових цін на табло в торговельному залі та передачі інформації між брокером та рештою учасників ринку. Проте необмежені можливості комп'ютерних технологій дозволили біржам перейти від системи автоматизованого обліку окремих операцій через ручне введення інформації до переходу на абсолютно новий метод укладання та виконання біржових угод — електронну торгівлю [3].

На ринку акцій електронна торгівля почала набирати оберти наприкінці XX ст. Розвиток інформаційних та телекомунікаційних технологій породило Інтернет-бум: розширився спектр послуг, що надавалися через мережу Інтернет, в економічній літературі ввели термін «електронна комерція», а глобалізаційні процеси отримали нові можливості для подальшого поширення.

Завдяки розвитку Інтернет-технологій новою послугою інвестиційних компаній став Інтернет-брокеридж. Ще 20—25 років тому для купівлі цінних паперів інвестору необхідно було прийти безпосередньо до брокера або зв'язатися з ним по телефону. Таким чином, час, витрачений на проведення біржової угоди, складав не менше 30 хвилин, а джерелами інформації, на основі якої інвестор приймав рішення, були преса, чутки, поради брокера. Однак, з появою і все більшою інтеграцією в економічні процеси всесвітньої мережі Інтернет на ринку цінних паперів широкої популярності набув Інтернет-трейдинг.

Ринок Інтернет-брокериджу зародився в США і майже водночас у країнах Європи і Східної Азії. Глобальна комп'ютерна мережа прийшла на допомогу інвестиційним компаніям в середині 1990-их років. Уже в 1996 році в США були прийняті законодавчі акти, що регулювали діяльність онлайн-брокерів, професійних учасників ринку цінних паперів, що надавали фізичним особам можливість самостійно торгувати цінними паперами на біржовому ринку. На протязі наступних трьох років був остаточно сформований принципово новий ринковий сегмент, де, окрім великих брокерських компаній з розгалуженою мережею філіалів у всьому світі, розпочали свою діяльність віртуальні брокери. В цей час стався корінний перелом у свідомості самих інвесторів — за умов жорсткої конкуренції Інтернет-брокерів у США, Азії та Європі приріст нових клієнтів у деяких з них вимірювався десятками тисяч чоловік у місяць [1].

Сьогодні всі провідні фондові біржі обладнані новітніми технологіями торгівлі, які мають єдину електронну, візуальну та комп'ютерну систему. З їх допомогою через мережу Інтернет у 2010 р. у світі було проведено близько 12 млрд операцій з акціями на загальну суму — 63,09 трлн дол. [5]

Щодо російського ринку цінних паперів, то першою Інтернет-трейдинг в Росії впровадила Московська міжбанківська валютна біржа (ММВБ), яка запропонувала у 1999 році нову систему біржових торгів — універсальний апаратно-програмний інтерфейс (шлюз), який дозволив підключати до біржі брокерські системи збору та передачі клієнтських заявок. Після певного періоду тестування нової системи, 26 квітня 2000 року керівництво ММВБ оголосило про перехід на масове впровадження нового апаратно-програмного інтерфейсу. Таким чином, кожен член секції фондового ринку ММВБ міг підключити власну систему «брокер-клієнт» до біржового торгового комплексу. Наприкінці 2000 року подібну технологію торгів запустили інші провідні російські фондові біржі — РТС, МФБ, біржа «Санкт-Петербург» [2].

Клієнти російських брокерів отримали можливість напряму ставити чи знімати заявки на фондовій біржі. Крім того, дана технологія дозволила брокерам суттєво покращити клієнтський сервіс — брокерські системи, окрім інформації з біржі, доповнили новинами та аналізом поточних ринкових тенденцій.

В Україні сучасні технології торгівлі цінними паперами почали впроваджувати у 2009 році. Так, 26 березня 2009 року після впровадження технології ринку заявок на новоствореній ПАТ

«Українська біржа» вітчизняний організований ринок цінних паперів отримав можливість здійснювати торгові операції на фондовій біржі шляхом механізму прямого електронного доступу до торгів. У квітні цього ж року біржа ПФТС, яка на той час була лідером по торговому обороту на ринку акцій та облігацій, запустила нову торговельну систему PFTS NEXT, що передбачала запуск ринку заявок та можливість виконувати біржові угоди в режимі он-лайн.

Станом на 1 вересня 2011 року в Україні було зареєстровано понад 10,5 тис. рахунків фізичних осіб на «Українській біржі», з яких 8,5 належить фізичним особам, що становить 0,02 % населення країни. Даний показник є дуже малим у порівнянні з біржовими ринками розвинених країн та сусідніх держав [4].

Наприклад, на кінець 2010 року в США налічувалося більше 91,4 млн приватних інвесторів або 29,4 % всього населення країни, в Японії кількість клієнтів брокерів становить 46,0 млн чол. (35,9 % населення), у Росії — 0,8 млн чол. (0,53 % населення), у Бразилії — 0,15 млн чол. (0,08 % населення), в Польщі — 1,4 млн чол. (3,7 % населення) [5].

Таким чином, електронна комерція на фондових ринках є обов'язковою умовою для розвитку як інфраструктури ринку, так і біржових технологій. З проникненням нових технологій торгівлі цінними паперами зростає інвестиційна привабливість локального ринку, що є передумовою залучення грошових ресурсів на фондовий ринок не лише від вітчизняних інвесторів, але й за рахунок портфельних інвестицій з-за кордону. Як наслідок, залучений у великому обсязі капітал зможе працювати на зростання економіки країни.

Список літератури

1. Западный фондовый рынок / эл. журнал iFin.ru [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ifin.ru/trading/worldsm/>
2. Кузьменко А. Российский интернет-трейдинг / А. Кузьменко // Валютный спекулянт, эл. журнал: <http://www.spekulant.ru/> — 2000. — № 7(09). — С. 21—24.
3. Солодкий М. О. Развитие світової електронної біржової торгівлі / О.М. Солодкий // Економіка та держава : міжнар. науково-практ. журн. — 2010. — № 10. — С. 33—34.
4. Офіційна електронна сторінка ПАТ «Українська біржа», 2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ux.ua>.
5. The World Federation of Exchanges, 2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.world-exchanges.org/>.